

Vänstern i USA

När en av Sveriges mest erfarna journalister och utrikeskorrespondenter ger sig i kast med ett sällan uppmärksammat ämne är förväntningarna stora. Ämnet är vänstern i USA, sällan exponerad och analyserad eftersom så många inbillar sig att det inte finns några vänsterrörelser over there.

Författaren är Karin Henriksson, bosatt i USA sedan över 30 år, korrespondent för främst Svenska Dagbladet nästan lika länge och författare till flera böcker, bland annat biografier över presidenterna Reagan och Trump.

Det ska med en gång sägas att förväntningarna på *Vänstern i USA* (Lind & Co) uppfylls. Här bjuds en resa (ursäkta uttrycket som blivit så frekvent att det nu är en klyscha) över folkliga, regimkritiska och alternativa rörelser från 1800-talet till våra dagar. Guiden Henriksson är engagerad men inte partisk.

De som har slagit mig när jag har läst om den amerikanska vänstern och gjort intervjuer med olika radikala aktivister bekräftas, om dock inte alltid så uttalat, av Karin Henriksson, nämligen att en skillnad mellan svensk och amerikansk arbetarrörelse är att i USA har rörelserna aldrig blivit statsbärande eller ens fått särskilt mycket makt i arbetslivet. Varför? Jo, från start blev Amerikans arbetare motarbetade med inte sällan våld av grövsta slag, även dödligt våld. Om man skulle yppa ordet Saltsjöbadsanda hos en facklig förbundsordförande och än värre förklara vad det innebär, skulle reaktionen bli ett avundsjukt gapskratt.

De rörelser som har funnits med till exempel Joe Hill som förgrundsfigur har bestått av anarkister eller anarkosyndikalister. Det är ytterligare en skillnad mot Sverige och Europa. Förklaringen är sannolikt att individualismen sitter i högsätet i kapitalismens Mekka.

Individens framgång och lycka genomsyrar tänkandet hos de flesta. Då ligger också individualistiska politiska ideologier nära till hands.

Efter denna recensentens möjligen klåfingriga reflektion är det på plats att lovorda Karin Henrikssons berättargrepp. Här är ingen torr redovisningsprosa, ingen heltäckande encyklopedi, utan nedslag där författaren hela tiden själv är närvarande utan att bli självupptagen. Med sina iakttagelser ger Karin Henriksson framställningen en narrativ verkshöjd.

I den mån den amerikanska vänstern brukar uppmärksammas i det offentliga samtalet i Sverige blir det ofta tillbakablickar om Haymarket-massakern eller avrättningen av Joe Hill. Detta finns också med här liksom Pullmanstrejken, men stort utrymme får också den feministiska rörelsen och hbtq-rörelsen, som kan anses ha ett ursprung med polisattentaten mot baren Stonewall 1969.

Jag uppskattar också att en historisk person som Jane Addams, fredspristagare och feministisk initiativtagare till settlementrörelsen, ges utrymme. Med sin gärning personifierar hon vad som kan åstadkommas genom samarbete. Många debattörer i Europa brukar påstå att 1968 års vänsteruppsving startade i Paris. Så var det knappast. Då fanns sedan länge tämligen militanta Students for a Democratic Society, SDS, i USA.

Ibland uttalat, ibland i undertexten, visar Karin Henriksson kontinuiteten i den vänster som finns och lever i USA. Tyvärr är även i våra dagar dess bränsle, med tanke på Ferguson och Charlottesville, våld och förtryck.

Jan-Ewert Strömbäck

Vänstern i USA
Karin Henriksson
Lind & Co, 2018